

Miljö- och energidepartementet
103 33 STOCKHOLM

Promemorian Anvisade avtal

M2016/00695/Ee

Sammanfattning

Konkurrensverket ser positivt på regeringens ambition att minimera antalet elanvändare med anvisat avtal och att motverka de effekter i form av högre elpriser dessa avtal innebär. Att införa en prisreglering, om än begränsad i tid, är emellertid inte en lämplig åtgärd på en marknad med fungerande konkurrens. Konkurrensverket avstyrker därför förslagen i promemorian om "skäliga villkor" och prisreglering, 8 kap. 8 och 8 d §§, ellagen (1997:857). Konkurrensverket stöder däremot övriga framförda förslag till åtgärder för att förbättra informationen m.m. till elanvändarna.

Förutom de informationsåtgärder m.m. som regeringen föreslår för att begränsa antalet elanvändare med anvisat avtal anser Konkurrensverket att det finns skäl att även överväga ett förslag som tidigare framförts av Energimarknadsinspektionen (Ei). Förslaget innebär att en elanvändare som en gång gjort ett aktivt val av annan avtalsform inte av elhandlaren ska kunna återföras till ett anvisat avtal.

Konkurrensverket anser att eventuella ytterligare åtgärder för att försöka påverka antalet anvisade avtal bör avvakta tills effekterna kan ses av att en central informationshanteringsmodell (tjänstehubb) och en elhandlarcentrisk modell har införts på elmarknaden. Utformning av och regelverk för detta utreds för närvarande på regeringens uppdrag av Ei och Svenska kraftnät.

Promemorians förslag

Åtgärder för att minska antalet anvisningsavtal

Konkurrensutsatta marknader kräver välinformerade och aktiva kunder för att fungera effektivt. Det är således angeläget att vidta åtgärder för att underlätta för elanvändare att vara aktiva. Konkurrensverket stöder därför regeringens och tidigare av Ei framförda förslag om krav på skärpt och tätare information från anvisade elhandlare till elanvändare för att stimulera och underlätta en ökad kundaktivitet och på så sätt minska antalet anvisningsavtal.

Adress 103 85 Stockholm
Besöksadress Torsgatan 11
Telefon 08-700 16 00
Fax 08-24 55 43
konkurrensverket@kkv.se

Förutom de åtgärder som regeringen föreslår för att begränsa antalet elanvändare med anvisat avtal anser Konkurrensverket att det finns skäl att överväga Ei:s förslag¹ att en elanvändare som en gång aktivt gjort ett val av annan avtalsform inte av elhandlaren ska kunna återföras till ett anvisat avtal. Det naturliga torde vara att vald avtalsform förnyas hos tidigare vald elhandlare, om kunden inte anger annat. Detsamma bör gälla vid flyttning, dvs. att en vald avtalsform med viss elhandlare regelmässigt bör följa med kunden till den nya adressen, om kunden inte meddelar annat och förutsatt att elhandlaren är verksam i aktuellt område.

Ett införande av sistnämnda förslag skulle för övrigt avsevärt underlättas av att det införs en elhandlarcentrisk modell på elmarknaden, som bland annat innebär att elanvändare bara skulle behöva ha kontakt med en elhandlare vid leverantörbyten, flyttar m.m. Utformning av och regelverk för en central informationshanteringsmodell (tjänstehubb) och en elhandlarcentrisk modell på elmarknaden utreds för närvarande på regeringens uppdrag av Ei och Svenska kraftnät. Inom detta arbete analyseras för övrigt även om nuvarande anvisningssystem behöver förändras i en elhandlarcentrisk modell. Eventuella ytterligare åtgärder för att försöka påverka antalet anvisade avtal bör avvaktas tills effekterna kan ses av dessa förändringar.

Vid ett effektivt genomförande av föreslagna åtgärder kommer sannolikt antalet anvisade avtal att minska väsentligt. De anvisade avtal som ändå tillämpas kommer förmodligen fortsatt att ha ett högre pris än övriga avtal på marknaden. Det högre priset kommer att ge en signal till kvarvarande anvisningskunder att vara aktiva på marknaden och välja ett nytt avtal med lägre pris hos någon av landets konkurrerande elhandlare. På längre sikt kommer därmed antalet anvisningsavtal på ett marknadsdrivet sätt ha förutsättningar att kunna minska ytterligare. Med ett minskat antal kunder under anvisningsavtal skulle konkurrensen på marknaden öka. Det skulle bland annat bidra till att skapa mer jämlika konkurrensförhållanden mellan integrerade elhandlare (med ett nätbolag som systerföretag inom koncernen som utsett dem till anvisningsleverantör) och andra oberoende elhandlare. Problemen med anvisningsavtalen skulle därmed kunna anses vara tillräckligt omhändertagna.

Skäliga villkor och prisreglering

Konkurrensverket avstyrker förslagen i promemorian om skäliga villkor och prisreglering, 8 kap. 8 och 8 d §§, ellagen (1997:857).

Framför allt Sverige men även de övriga nordiska länderna har väl fungerande och konkurrensutsatta energimarknader genom bland annat avsaknad av prisregleringar. Inom EU eftersträvas också bättre fungerande energimarknader genom att systematiskt avveckla prisregleringar. Sverige har inom EU-samarbetet

¹ Systemet med anvisad elhandlare – översyn och förslag till åtgärder (Ei R2012:07) och Konkurrensverkets yttrande över rapporten, dnr 377/2012.

varit särskilt drivande i denna utveckling. Konkurrensverket anser att förslaget att på en konkurrensutsatt marknad införa regler om att elleverantör ska leverera el till "skäliga villkor" (8 kap. 8 §) och att regeringen ges möjlighet att bestämma att en elleverantörs priser "inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett" (8 kap. 8 d §) innebär olyckliga avsteg från denna inriktning.

Reglerade priser medför att pris som en viktig marknadssignal om konkurrens, efterfrågan och utbud tappar sitt värde. På konkurrensutsatta marknader är priset normalt självreglerande och det finns inget i promemorian som talar för att slutkundsmarknaden för el inte skulle vara en fungerande konkurrensmarknad. Konkurrensverket saknar i promemorian en konsekvensanalys av effekterna av att reglera priserna i anvisade avtal på föreslaget sätt. Erfarenheterna från Ei:s tillsyn och domstolspraxis av regleringar inom energiområdet som bygger på "skäliga" eller "rimliga" priser och villkor är inte goda. Det har framför allt visat sig mycket svårt och resurskrävande att kunna bedöma vad denna typ av begrepp ska anses innebära.

Generellt är det viktigt att eftersträva att kunder att på en marknad som öppnats för konkurrens så snart som möjligt är aktiva för att på så sätt kunna få del av de fördelar som kan uppnås på en konkurrensutsatt marknad. Konkurrensverket anser inte att det principiellt eller av sakskaäl finns anledning ifrågasätta att elpriset, varken på kort eller på lång sikt, är högre i anvisade avtal än i avtal som etablerats på en marknad med konkurrens. En viktig åtgärd är att säkerställa att elkunden ges tydliga prissignaler inför sitt val. Förslaget om att reglera det anvisade priset en viss tid efter anvisningen riskerar tvärt emot intentionerna att ytterligare minska kundens incitament att vara aktiva kunder, eftersom det då ges en illusion av att de kan få bra villkor utan att vara aktiva.

Detta yttrande har beslutats av stf. generaldirektören. Föredragande har varit konkurrensrådet Stig-Arne Ankner.

Kristina Geiger

Stig-Arne Ankner